

Meie Aeg

Nº 6 1940

Loodus ja inimene

Jälle on tulnud kevad. Loodus käib edasi oma rada. Paistab soojalt päike ja pilvedki ei ole hoidnud tagasi oma õnnistust. Kõikide eest, kes liiguvad, hoolitseb maa, mis laseb tärkata igasugused taimed. Juba leiavad inimesed ja loomad enesele värsket toidu. Maamees läheb adra ja külimituga põllule. Tema töö tagajärjel hakkab varsti lokkama viljapõld.

Võrsuvad määratud varad. Maamulda pude-
nenud seemned idanevad, eelmisest suvest maasse
jäänud juured ajavad kasvusid, neist saavad uued
taimed, ning puud kasvatavad juure pika jatku.
Kogu loodus on jälle muutumas rikkamaks.

Kuhu püüab siis loodus? Keda tahab ta
teenida? Eks ikka lõppude lõpuks inimest! Seda,
kes on looduse kroon.

Inimene on looduses kõige suurem. Tema
üksi võib elada tõeliselt oma elu ning võib am-
mutada kõigest oma elule kasu. Kõigist teistest
olevustest on inimene ainuke, kes mõistab, kes
teab, et tema on olemas. Ta on enesele mina.
Tema tunneb enese olemise. Tema on ise, tema
on mina. Kõik peale inimese, taimed ja loomad,
täidavad ainult oma koha looduses. Nad elavad,
aga nad ei tea, et nad on üldse olemas. Kas
nad elavad või surevad, ei sellest ole suurt lugu
neile endile ega ka nende kaaslastele. Nende elul
on kõige suurem tähtsus inimesele.

Taimed õitsevad ja elavad ka oma tulevikule.
Aga õieti inimene saab nende elust kasu. Tema
võib kõigesse loodusesse sisse elada. Me tunne-
me rõõmu õite värvist, vormist ja lõhnast. Meie,
inimesed, võime tõeliselt leida, et looduses on
ilu; võime imetleda looduse mõistuslikku olemust,
nii elusa kui ka eluta looduse suurepärase ehitust.
Meie oma mõistusega võime kõike läbi näha ja
nii võib loodus olla meile kasulik — me ei teagi
üles arvata kui mitmesugusel viisil.

Taimed kasvatavad oma seemned ja kannav-
vad vilja. Aga nende elust tähtsam on inimese
elu. Tema jaoks kannavad taimed vilja. Tema
jaoks esmajoones on see määratud.

„Jehoova, meie Issand, kui ülev on su nimi
kõiges maailmas. Sinu aukuulsus ulatub üle
taevaste. Mis on inimene, et sa temale mõtled, ja
inimese poeg, et sa tema eest hoolitsed? Sa jät-
sid ta pisut vähemaks Jumalast ja ehtisid ta
auhiilguse ja iluga. Sa seadsid ta valitsema oma
käte töid; kõik sa panid ta jalge alla, pudulok-
sed ja härjad kõik puha, ja ka metsa loomad,
taeva linnud ja mere kalad ja kõik, mis mere
radadel liigub. Jehoova, meie Issand, kui auline
on su nimi kõiges maailmas!“ Laul 8.

Kõik muud olevused looduses elavad ja lii-
guvad kogu loodusega kooskõlastatud loomu-

sunni järele, aga inimene tegutseb oma teadvu-
sest kujunenud minatunde käsul. Nõnda on ini-
mene hoopis teises olukorras. Tema liikumine on
palju vabam, tema võimalused palju suuremad.
Tema kujundab ise oma olukorra. Loodus on
tema teenistuses.

Me õieti kohtame olukordade kahesugust
iseloomu. Ühed asjad on meile kergesti kätte-
saadavad, teised aga on suurema vaevaga oman-
datavad. Üks olukord tundub meile soodsana,
teine takistavana. Ja seetõttu, et oleme endale
mina, oleme igasuguse olukorra liigutada. Me
oleme, nagu seda olekut nimetatakse, hingeline;
meil on rõõm või mure, me oleme õnnelikud või
pettunud. Uhesid tundeid hellitame, teistest soo-
vime vabaneda. Nii püüame kogu aeg võita ene-
sele paremust.

Seepärast, et meil on teadvus ja saame olu-
kordadest hingestatud, kuis ei peaks olema meil
palju paremini kui kõigil teistel olevustel loodu-
ses! Eks seepärast olegi kõige looduse viimane
eesmärk teenida inimest!

Kes meist ei ole viibinud võõras ümbruses
ning tundnud nagu oleks seal kõik püüdnud meie
isikut kokku suruda, meilt vabaduse röövida
ning meid tunnetega pigistada. Kuidas ihkame
võõras kohas, et oleks keegi, kes võiks midagi
seletada ja näidata. Kuidas me siis vabaneme
teadmatuse pingest. Kui kergeks muutub meie
tunne, kui leiame võõras kohas tuttavat. Nõnda
ongi loodus meile lähedane ja armas, sest igal
pool leiame seda, mis on tuttav ja kasulik. Ei
ole midagi paremat kui kodumaa loodus. Seal
teame, et see on kägu, kes kukkub, ja lōoke,

Juba annab loodus meile värsket toidu.

Põllumehe jala jälgede kohale võib saada lokkavat vilja.

kes lõõritab. Kas võib mingi võõras häälightsus olla veel ilusam? Ei iialgi mitte! Millise rõõmsa tundega võime vaadelda käosilma, ülast, kullerkuppu ja nimetada neid nime järele. Sest ainult teadmine võib meid rahuldada.

Teadvusel on tung haarata oma nägemise valdkonda võimalikult palju, ja nõnda on meil parem. Sest meil on tarvis ülevaadet. Selsamal ajal on loodud teadused — täpsed tähelepanekud loodusest. Me vajame neid teadmisi.

Me ei suuda ise märgata kõike. Aga teiste inimeste abil võime loodusesse süveneda. Kui väga tarvis on meile teisi inimesi! Tunda paremini loodust võime üksnes teiste kaasabil. Oskame midagi luua, kas põldu harida, maja ehitada, riideid valmistada, tööriistu muretseda, või eluseadusi mõelda ning selgitada, see kõik on teiste inimeste tõttu. Teised inimesed on aidanud tutvuda kõige sellega, mis meid ümbritseb.

Nõnda siis, loodus seob inimesed. Iga inimesele on vaja teise abi. Üksi ei ole meist midagi. Üksi olles oleks kõik meile võõras, tundmatu ja kasutu.

Me armastame loodust. Me tunneme teda. Nii võib ta meid üle puistata oma õnnistustega. Kuidas peaksid inimesed linnast ihkama loodusesse, et seal nimetada nime järele seda, mis on neile tuttav! Kuidas on põllumehel tarvis saada tuttavaks loodusega, et teada kuhu midagi külvata, millal külvata, mis teisiti korraldada, mis paremini teha. Kõik laseb paremini seada ja paremast korraldusest on suurem tulu.

Oma soovidega aga seisame alles ristteel. Oma soovidega võime eksida ja rängasti eksida. Soovidest aetuna võime valida abinõud, mis võivad sünnitada kahju. Mitte ainult ennast tunda

ja hingeliseks saada, vaid vaimsus on inimese viimane eesmärk. Vaimseks on tarvis saada, et võida kõike läbi näha, vahet teha õige ja vale vahel, ning õiget armastada. Kõigi asjade olenevus peab meie vaimusilmi ees selgeks minema.

On palju inimesi, kes elavad neile tundmatus maailmas. Keegi võib tundagi looduse seadusi, siiski olla endale võõras ja talitada elu seaduste vastu. Võidakse haavata teiste enesetunnet, ja võidakse vaikima sundida oma mõistus ja südametunnistuse hääl.

„Õnnis on inimene, kes leiab tarkuse, ja inimene, kes saab kätte arukuse; sest selle omandamine on parem kui hõbeda omandamine ja tema saak parem kui kuld: ta on kallim kui korrallid, ja mida sa iial soovid, ei saa tema vastu. Tema paremal käel on päevade pikkus, tema pahemal käel rikkus ja au. Tema teed on mõnukad teed, ja kõik ta jalgteed on rahu. Ta on elupuuks neile, kes tast kinni hakkavad, ja kes ta alles peab, on õndsaks kiita.“ Öp. 3, 13.

Sa vaatled ja jälgid iga päev kuidas lööb haljendama muru, puhkevad pungad, mattuvad õitesse ja lehtedesse puud.

Ärkab loodus meie maal. Inimesed lähevad loodusesse, kes tööle, kes vaba aega veetma. Ärkab loodus mujalgi. Aga kusagil on inimesed kistud ära oma töö juurest ja looduse keskelt. Nad kasutavad loodusest ammutatud jõude, et hävitada elu. Kuidas armeede juhid põlevad ihast, et võita ja siis hiilata, ja võitlejad peavad tegema enesega leppe: ükskõik kas elu või surm... Langevad süüdlased ja nende seas ka õiged. Aga õige, kes tõsise tarkuse poole püüab, võib ükskord jällegi elada...

H. P.

Võitlus maailma pärast

V. Viirsalu

Maailm jälgib hinge kinni pidades võitlusi, mis on pöörases metsikuses lahti puhkenud. Vähem kui ühe aasta jooksul on üks hoop teise järele vapustanud inimkonda ja see on juba inimeste meeled ette valmistanud päris sõjale tema koledustega. Möödunud Maailmasõja lahingud nagu ütlevad, et need ei lahendanud lõplikult arveid. Raudkoletiste parved, mis jällegi rakendatakse võitlusse üksteise vastu, pigistavad halastamatult puruks kõik elu, mis ette juhtub. Häda neile naistele ja lastele, kes pole suutnud lahkuda sõjapiirkonnast sõja kiirel levimisel. Sõjahullustus on nakatanud maailma! Oo õnnetu id emasid, lesknaisi ja vaeslapsi...

Kas praegu on otsustav sõda? Millega see lõpeb? Seda ei või keegi ette näha. Teame ainult nii palju, et see on võitlus elu ja surma peale, võitlus elamisõiguse eest. Kuna viimased sündmused on sügavasti lõiganud iga üksiku ellu, siis januneme kõik teadmiste järele, mida ei või anda surelik olend, küll aga Kõrgem Võim, kes kõik juhib. Suur Õpetaja ütles kaks tuhat aastat tagasi: „Teie saate kuulda sõdadest ja sõnumeid sõjast; katsuge, ärge ehmu! sest see peab sündima, aga ots ei ole veel mitte käes,“ ja teises kohas: „Aga kui see kõik hakkab sündima, siis vaadake üles ja tõstke oma pead, et teie lunastus läheneb.“ Seega need sündmused on eelmänguks ühele teisele ja tähtsamale sündmusele.

Kuidas aga käib praeguste sõdijate käsi? Kas sõda veelgi laieneb? Mis saab suurtest neutraalsetest riikidest, kas astuvad nad sõtta või teevad pingutusi rahu heaks?

Meie teame, et Versailles' rahu jättis lahendamata palju probleemisid. Eriti raskena tundus see Saksamaale kui kaotajale, kuna ta pidi loovutama oma asumaad ja Euroopas Elsass-Lotringi, osi Šlesvigist ja Ulem-Sileesiast, Poola koridori j. m., oli kohustatud maksma reparatsioonimakse ja piirama oma relvastust. Sakslased tundsid, et nende elamisvõimalusi on tugevasti kitsendatud ja nii kujunes uus katastroof.

Vene kindral Sucharevski kirjutas juba möödunud sõja ajal, aastal 1916, vene ajalehes „Ruskoje Slovos“: „Ei ole selgesti näha, millal lõpeb praegune sõda, aga juba võib näha tulevase sõja pilte, mis järgneb sellele sõjale. Mida vähem edu on liitlastel selles sõjas, seda kiiremini tõuseb järgmine sõda. Kui Saksamaad ei lööda lõplikult, siis on uus sõda 10—20 aasta pärast möödapääsematu. Seda vaheaega kasuta-

vad kõik riigid relvastuse kõvendamiseks. Järgmine sõda on vihasem ja halastamatum kõikidest senistest. Senised sõjad, võrreldes neid eelseisvaga, osutuvad lapsemänguks.“

Käesoleva sõja sihid näivad olevat palju ulatuslikumad kui ainult tühine jõukatsumine ülemvõimu pärast Euroopas. Kuna Saksamaa on saavutanud oma löökidega peagu juba oma endised piirid ja enamgi, siis kerkib järgnevalt üles nõue asumaade järele ja seega on esialgu vähemalt mõttes tõmmatud sõjaorbiiti kogu maailm.

Asumaade küsimus on väga hell ja võib asetada paljud riigid raskete probleemide ette. Inglismaal on asumaad 33.880.000 km², Prantsusmaal 11.309.000 km², Jaapanil aga ainult 299.000 km² ja Saksamaal neid ei ole. Versailles' leping võttis Saksamaalt väärtuslikud asumaad, nagu Tanganjika (950.000 km), Edela-Aafrika (823.000 km), Kamerun (800.000 km), Togo (90.000 km) ja Karoliinid (1340 km), kus toodetakse kautsukki, kohvi, puuvilla, kookossaadusi (nagu õli, rasva, kiusid) j. m. See oli suureks löögiks toormaterjali näol Saksa tööstusele ja põhjustas teda aktiivsele revisjonipüüdlusele.

Teine revisjonistlik riik on Jaapan. Oma suurele rahvaülejäägile vajab ta maad ja seepärast on juba aastaid rahutu. Seega on seletatavad ka ta püüded Hiinas. Iseloomustav on see, et Jaapan ei kuuluta Hiinat oma vaenlaseks, vaid tahab, nagu ütlevad juhtivad Jaapani poliitikud, ühendada Hiinat endaga sõbralikuks riigiks. Seega on seletatav ka Hiinalt võidetud maa-alade valitsuse loomine ja selle juhiks hiinlase Wangtsingwei määramine, jne. Näib nii, et kord need kaks suurt riiki asuvad ühiselt vastu tulevastele vaenlastele. Nii väljendas kord keegi Jaapani diplomaat: „Jaapan ei püüagi miski muu järgi, kui et ühendada Hiinat saarte riigiga üheks suureks mongoli-buddhistide riigiks, mis teeb varsti lõpu kõigile võõrastele kolooniatele Ida-Aasias, ja ühel päeval ei ähvardaks mitte ainult Ameerikat, vaid võib olla ka Euroopat.“ Jaapan tunneb end olevat kutsutud maailma valitsejaks ja seepärast ta ei salli valgeid Aasias. Tema juhtlause on juba ammu: „Aasia aasialastele!“

Aasias on hiigelsuured uinuvad rahvamasid, kes vajavad vaid julget juhti, et maha raputada valgete valitsus. Inglismaa sõtta astumisest saadik valvab Jaapani terav silm ta asumaad Aasias. Seal on sugugi mitte nii rahulik India oma 319 milj. elanikuga ja määratute rikkustega,

seal on 15 milj. elanikuga Birma, mis kord oli iseseisev kuningriik ja mis toodab kulda, hõbedat, tina, petrooli, kalliskive, vaske, kivi-
sütt j. m.

Otse Karoliini saarte all, mis nüüd kuulub Jaapanile, asub rikas Hollandi Ida-India; saared, kus elab 61 milj. elanikku. Karoliini saarte rühma keskel on okkaks Jaapani silmis aga Guami saar, kus asub U. S. A. sõjalaevastiku baas. Nii ristub nende asumaade ümber palju huviseid. Hollandi sattumisega sõjakeerisesse on nende saarte piirkonnas õhkkond muutunud veel pinevamaks, kuna liitlaste väed olevat juba okupeerinud teatud punktid nendel saartel.

Teine väga õrn koht asub Vahemere idaosas, kus Süürias ja Palestiinas on moodustatud Prantsuse kindrali Weygandi juhtimisel iseseisev armee. Selle armee sihtide kohta on tehtud mitmesuguseid fantastilisi ennustusi, nagu tungimine Nõukogude Liidu õlitsentrumi Bakuusse, kust lähevad õlijuhtmed Musta mere kaldale ja sealt kaudu saab Saksamaa õli. Teine versioon räägib tungimisest üle Kreeka ja Bulgaaria Rumeeniasse, et ära lõigata Saksa kaubandust. Igatahes on liitlastel sealset armeed hädasti tarvis oma-

KA TÖÖ . . .

Relvavabrikus toimub suurepärane tööjaotus liikuva lindi juures, mille asjaolu just kaotab võimaluse inimkonna koostööks.

enda õlijuhtmete kaitseks, mis tulevad Mosulist Vahemere ääre. Samuti eluline punkt on Suessi kanal kui oluline osa Inglise kaubandusest Aasiaga.

Palestiina olukord on muutunud keeruliseks ka juutide ja araablaste vahelise vaenuga. Kõikjal ümber Palestiina ja ka Palestiinas endas elab hulgaliselt araablasti, kes vihkavad inglaste ülemvõimust ja juute. Imestatav ongi, miks araablastel pole veel astunud välja organiseeritud.

Need on plahvatuskohad meie maailmas ja küsimused, mis võivad üles tõusta täna-homme veel aktuaalsemalt, kui süveneb alanud kriis.

Mida ütleb maailma probleemide kohta Piibel? „Ja kuues ingel valas välja oma kausi suure Eufraati jõe peale ja selle vesi kuivas ära, et tee oleks valmis kuningatele, kes tulevad päevatõusu poolt.“ Ilm. 16, 12.

Piibliseletajad mõistavad Eufraati all Türgi riiki, mis aastasadade jooksul juba on jäänud väga väikeseks; kui talle antakse aga lõplik hoop, nii et ta „kuivab“, siis on ka „päevatõusu kuningatele“, suurtele Aasia rahvastele, tee Euroopasse lahti. Senised asumaad tahetakse vabastada. See samm igatahes ei sünni ilma võitlusteta.

„Ja need kogusid nad kokku ühte paika, mida heebrea keeles kutsutakse Harmagedoniks.“ Harmagedon (eesti k. Medigo mägi, Palestiinas) on paik, kus juba minevikus löödi suuri lahinguid. Strauss kirjutab: „Tore tasandik, kaubakaravanide ja sõjasalkade suur tee oli kord verisematest võitlusväljadest maa peal, nii et seda kui vanasõna võis tarvitada: See oli nagu Megido väljal.“ See on siis koht, mida Pühakiri nimetab, kus „maapealsed kuningad peavad kõigevägevama Jumala suureks päevaks sõtta kogunema.“

„Tulge kokku, ja tulge kõik teie rahvas sealt ümberkaudu, ja koguge . . . Saagu rahvas üles äratatud ja mingu üles Joosavati orgu; sest seal tahan ma istuda ja kohut mõista kõige rahva peale seal ümberkaudu. Pistke sirp vilja kallale, sest lõikus on valmis; sest nende kurjust on palju. Suur hulk, suur hulk rahvast on kange kohtumõistmise orus, sest Jehoova päev on ligi.“ Joel 4, 11. Selles sõjas aga pole võitjat ega kaotajat.

Samal ajal toimub teine sündmus, mis teeb lõpu kõigile sõdadele. „Ja vaata, valge pilv, ja see, kes pilve peal istus, sarnanes Inimese Pojaga . . ., see laskis oma sirbi käia üle maa ja maa lõigati paljaks.“ Ilm. 14, 14. See on palju kannatanud maailma viimne vaatus. Siis on võitlus maailma pärast jõudnud lõpule.

M a a i l m a a j a s t u

H. Pilt

Me võime teada, et Kõigekõrgem on ette näinud ja teada andnud maailma olukordade kujunemise kuni maailma ajastu lõpuni. Ükskord saab kõik uueks — tuleb Jumala riik.

Kuna rahvad on püüdnud oma seisukohti kindlustada, siis on mõnedel läinud korda valutada laiad maa-alad. Aga nende võim on püsinud ainult piiratud aja. Hiljem on tõusnud jällegi uued rahvad. Kõige suuremad maailmavõimud kõigi aegade jooksul on prohvetisõnas ette näidatud. Need ettekuulutused on antud nagu toetuspunktid, mille varal nüüd võib orienteeruda, olukorrast ülevaadet omandada.

*

Esimene riik, kes võitis maailmariigi kuuluse, oli Babüloonia. Ta oli vallutanud ka Juuda riigi. Nii sattus prohvet Taaniel Babüloonia kuningakotta ja seletas ära kuninga unenäo. Kuningas Nebukadnetsar nägi unes, nagu Taanieli 2. peatükis kirjeldatakse, iseäralise inimkuju, mille pea kullast, rindkere hõbedast, keskkeha vasest, puusad ja sääred rauast ja jalad savist. Prohvet seletas kuningale, et selle kuju pea tähendab tema, s. o. Nebukadnetsari riiki.

Babüloonia järele pidi tulema nõrgem ja vaesem maailmariik. Ajalugu tunnebki järgmise maailmariigina Pärsiat. Siis hiljem pidi tulema veel kahvatum maailmariik, ja see oli Kreeka, kes küll kõige rohkem vallutas, aga püsis ainult Aleksander Suure valitsemise aja, 13 aastat. Selle järele pidi tulema raudne riik, kes kõik puruks lööb. Raudne maailmariik oli Rooma, kes valitses laiasid maa-alasid kaua aega.

Pärast raudset maailmariiki pidi tulema lõhestatud maailmakord; savist jalad kujul pidid tähendada rahvaste lahkulöömist üksteisest. Nõnda rääkis prohvet. Ja kui tuletame meele ajalooliste sündmuste järjekorda, siis leiame, et kui Rooma kukutati, siis tekkis hulk iseseisvaid riike. Need on nüüd võidelnud juba poolteist aastatuhandet oma seisukohtade pärast. Aga ühelgi rahval ei ole läinud korda panna oma ülevõimu täiesti maksma, keegi ei ole võinud luua maailmariiki. Prohvet on märkinud, et neid rahvaid püütakse küll ühendada, kuid see ei lähe kunagi korda.

Viimaks, seletas prohvet, langeb kivi selle kuju jalgadele ja lööb kogu kuju pihuks, ja tuul kannab selle rusugi ära. Prohvet ütleb selle nähte äraseletamiseks, et nende iseseisvate rahvaste aja lõpul Jumal rajab oma riigi ja lõpetab maisete riikide olemasolemise. Issand ise oma väes on see kivi, mis senise maailmakorra täiesti

kaotab; Issand loob uue maa ja uue olukorra, mis igavesti jääb.

*

Veel teine prohvetlik pilt on olemas maailma ajastu kohta. Prohvet Taaniel on näinud nägemuses, kirjeldatakse Taanieli 7. peatükis, et merest tulid välja üksteise järele mitmesugused loomad. Meri peab tähendama rahvaste merd, inimkonda. Loomad ju ka harilikult võetakse riigi sümboliks ja ehivad riigivappi.

Prohveti nägemuses esimene loom oli lõvi taoline. See pidi tähendama Babülooniast. Lõvi iseloomustab Babüloonia võimsust ja hiilgust.

Teine loom ilmus prohvetile karu taolisena, küljeluud suus. See on ettetähendus järgmise maailmariigi, Pärsia, vallutuste kohta.

Edasi järgmist maailmariiki iseloomustas pantri taoline loom, kellel oli neli tiiba ja neli pead. Ajalugu teatab, et Pärsia vallutati Makedoonia kuninga Aleksander Suure poolt, kelle vallutused toimusid lennukiirusel, aga niisama kiiresti järgnes ka selle uue maailmariigi jaotamine pärast Aleksander Suure varajast surma tema kindralite vahel; nii sai see maailmariik varsti mitu valitsevat pead, nagu prohvetisõna ette näidanud. Siiski Aleksander Suure vallutuste tõttu jäi Kreeka kultuur, mille Makedoonia oli juba varem omandanud Kreeka vallutamisel, mõõduandvaks paariks järgneva aastajaks. Nõnda on siis kolmas ajajärk öieti Kreeka maailmariigi aeg.

Järjekorras neljandaks suurvõimuks on Rooma maailmariik. Seda nägi prohvet ette iseäralise kiskja elaja kujul, kes kiskus puruks ja tallas maha kõik, mis ette juhtus.

Veel pani prohvet tähele, et neljandal elajal olid peas kümme sarve. See pidi tähendama seda, et Roomast kujuneb viimaks hulga vähemaid riike.

Edasi nägi prohvet, et nende sarvede seast tõusis üks isesugune sarv, sellel oli inimese nägu ja selle suu rääkis suuri asju, ja see sarv kasvas suureks ja tema eest kisti välja kolm endist sarve. See on sümboolne kõneviis. Sarvega on väljendatud riigivõimu mõiste. Sarv tõuseb, sarv räägib ja kaotab teised... Ajalooline tõsiasi on, et Rooma järele tõusid iseseisvad riigid. Aga mis tähendab siis see iseäraline sarv? Üks iseäraline võim tekkis nende uute riikide keskel, see oli kiriku võim, paavsti tool. See võim otsustas suuri asju, tema võim oli üle kõigi rahvaste valitsuste.

Prohvetisõna ütleb, et see isesugune sarv kaotab mõned teised sarved, loob ise enesele seadu-

sed ja korra ning vaevab Kõigekõrgema pühasid. Ajalugu räägib, et Bütsantsi riik (Ida-Rooma osas) püüdis vallutada endise Lääne-Rooma maaladel asuvaid riike. Ta tahtis Appenini poolsaarel kinnitada kanda ja püüdis võita Rooma piiskopi poolehoiu, andes temale riikliku võimuga toetust kõigi kirikute peaks saamiseks, ja seepeale piiskop oli temale eestkostjaks. Rooma piiskoppi kui kõigi riikide isa ehk paavsti pooldavad riigid allusid Bütsantsi riigi võimule, kuna paavsti vaenulised riigid allutati, koguni hukkusid rahvad nagu vandaalid, ida-gootid ja heruulid. Rooma kiriku pea sai niiviisi suureks võimukandjaks ja temast olenesid kaua aega riikide valitsused. Seda räägib prohvetikuulutus sümbolsetes piltides ja sõnades, aga ilma kahtlemata täpselt sedasama, mis praegu ajaloo leheküljed.

Iseäralise maailmavõimu aega pidi olema üks aeg, kaks aega ja pool aega. Prohvet nimetab „aja“ aasta mõttes. Kolm ja pool aastat teevad välja ümmarguselt 1260 päeva. Ja prohvetikuulutus arvab päeva vahest aastaks. Kirjakohti siia tõenduseks tuua viiks liig pikale. Tõepoolest paavstitool valitses rahvaste üle umbes 1260 aastat kuni Prantsuse revolutsioonini.

Edasi räägib prohvet, et viimaks tuleb kohus maailma üle. Jumal mõistab kohut ka tolle iseäralise võimu tegude üle, temalt võetakse valitsus ära, ja pärast seda kohut võtab Kõigekõrgem valitsemise enese kätte ja siis antakse kuningriik ja valitsus Kõigekõrgema pühade rahvale ja see kuningriik saab olema igavene.

*

Nüüd võtame vaatlusele veel teised ajaloolised pildid, mis prohvet on meile maalinud. Need leiame Taanieli 8. peatükis.

Nägemuses ilmub prohvetile Babüloonia vallutaja jäära kujul. Prohvet ütleb, et see elajas kaevles õhtu ja lõuna poole. Babüloonia vallutaja oli Pärsia, nagu juba nimetatud. Tema võidukäigud olid suunatud läände — Euroopasse, ja lõunasse — Messopotaamiasse, Babüloonia asupaika.

Siis edasi näeb prohvet, et jäärale läheleb lääne poolt üks sikk, kes lööb viimaks ta maha. Sikul on suur nägus sarv. Jällegi kujutus Aleksander Suure võimsusest ja vallutustest! Seejärele näeb prohvet, et sarv murtakse katki ja asemele tõusevad neli uut. See ilmselt iseloomustab Aleksander Suure riigi jaotamist.

Edasi räägib prohvet, et tõuseb üks väike sarv ja saab suureks. Me leiame ajaloost, et tolleaegne maailma olukord tõesti vastab sellele prohvetlikule pildile. Kui Aleksander Suure riik jaotati, siis oli Rooma alles tähtsuseta. Aga peagi hakkas tema võim kasvama. Ta tegi jär-

jest uusi võite ja viimaks võitis kõik hellenistlikud riigid, s. t. Aleksander Suure järele tekkinud riigid. Väike sarv oli saanud suureks. Uus maailmavõim oli tekkinud. Prohvetisõna ütleb, et ta sai väga suureks lõuna poole ja ida poole ja ilusa (püha) maa poole. Rooma emamaa asus ju Appenini poolsaarel. Ta vallutas tooaegsed kultuursed maad lõunas (Kartaago riik Põhja-Aafrika rannikul), läänes, põhjas ja idas, ka Palestiina kui püha maa. Nõnda oli Vahe-meri Rooma riigi sisemereks.

Rooma riigi kohta ilmutati prohvetile, et see läheb suureks taeva väest saadik ja paneb taeva vägede vastu ja kukutab mõned tähtede seast ja sõtkub jalgadega. Oma ülevõimu säilitamiseks Rooma võim püüdis iga uue liikumise maha suruda. Meile on need asjad tuttavad, mis ta tegi. Kristus sai risti löödud ja kristlasi kiusati armutult taga.

Edasi öeldakse prohvetikuulutuses, et see sarv suurustas ka taeva sõjaväe vürsti vastu, kaotas alatise ohvri, heitis püha paiga maha, aetas võimu ohvri asemele ülekohtusel teel, ja viskas tõe maha. Nende sõnade täienduseks öeldakse prohvetisõnas edasi: Nende kuningriigi viimasel ajal, kui üleastujad saavad võimust, siis tõuseb üks kuningas, kes on jultunud näolt ja mõistab riukaid; ja tema jõud saab vägevaks, aga mitte ta oma jõu läbi, ja ta hukkab imepalju; ja pühade vastu on tema mõtlemine, ja tal läheb õnneks pettus ta käe läbi.

Prohvet räägib siin selget keelt ja me saame sellest aru, kui meil on ülevaade ajaloost. Prohvet ütleb, et nende kuningriigi viimsel ajal, kui üleastujad võimust saavad, siis tõuseb üks kuningas... Me vaatlesime seda suureks kasvanud sarve Rooma riigina. Selle aeg lõppes. Temale tekkisid vaenlased ja ta kukutati. Siis aga tõusis üks iseäraline võim, kes Rooma võimu esindas või jatkas kogu endise Rooma maailmariigi ulatuses. Selleks oli Rooma kirik. Rooma maailmariigi ajal oli Roomas asuval piiskopil kõigi koguduste üle mõju. Ja Rooma maailmariigi hukkumisel jäi ikkagi Rooma piiskopi mõjuvõim alles, sest kirik oli inimestele lähemal kui riik. Nagu juba eelpool selgitatud, tahtsid mõned ilmalikud võimud tõusta kiriku eestkostmisel, ja kirik vajas riikliku võimu tuge oma seisukoha kindlustamiseks. Nii kujuneski iseäraline võim. Ta sai vägevaks, aga mitte oma jõu läbi. Ja pühade vastu oli ta mõtlemine...

Kirikliku võimu kujunemine tuli sellel kaalutusel, et kirik peab looma Jumala riigi maa peale, inimesed tuleb paenutada korra alla. Aga kirik ise unustas ristiusu põhimõtted ja, nagu prohvetikuulutus ütleb, talitas inimese viisil. Jumala seadused, need seadused, mis on prohvetid ja Kristus õpetanud, kaotati silmist. Selle asemele moodustati kiriklikud tõekspidamised (traditsioonid) ja kiriklikud

seadused. Nii inimlikult otsustati ja nii suurest õigusest kujutleti, et kiriku võimukandjal väideti olevat õigus pattusid andeks anda või hukka mõista. Nii pidi siis ka maa peal olema pühapaik, mitte taevas; ei pidanud olema tarvis oma mõtetes minna taevase trooni juure ja Jumala ette alandada, vaid altar ehitati maa peale, ja inimesed nimetati vahetalitajajaks; mitte Kristuse nimel ei pidanud palvetama, vaid Neitsi Maarია nimel. Sest kui otse Jumala ette astuda, siis peab südant läbi katsuma, aga kui lasta inimesel eest kosta, siis võib ka jääda endisesse olekusse. Pühaku cestkostmisele lootes võis inimene oma vigadest üle vaadata. See mõttesuund köitis inimesi kiriku külge. Aga tõde sai maha visatud. Kirik püüdis inimesi enese külge köita iga hinna eest. Kes kiriku mõttega ei olnud nõus, need andis kirik oma mõju all seisva riikliku võimu kätte. Nii selgub, et ka keskaja olukord on prohvetikuulutuses ära nähtud.

Prohvet kuuleb pühasid olevusi üksteisega rääkivat. Üks küsib teiselt: Kauaks peab see olema, mis alatiõhvrist on nähtud, ja judisemapanevast üleastumisest, ja sellest, et püha paik ja sõjavägi antakse ära sõtkuda? Ja siis tüles teine meist prohvetile: Kuni kaks tuhat ja kolm sada õhtut ja hommikut mööda saavad, siis t e h a k s e p ü h a p a i k õ i g e k s. Aga kuidas seda ajaarvu rakendada, ei anta seekord prohvetile teada. Prohvet nimelt on kokkunud sellest teatest, et Jumala rahvas peab palju kannatama; prohvet nõrkeb ega või enam ilmutust tähele panna.

*

Prohvet saab uue nägemuse prohvetliku ajamäära kohta. Sellest loeme Taanieli 9. peatükis. Aga selle ja endise nägemuse vahel oleval ajavahemikul on sündinud suur pööre maailmas. Babüloonia on vallutatud, Pärsia on saanud ülevõimu.

Uue valitsuse alla sattudes Taaniel mõtles oma suguvendadele, kes on babüloonia lastest vallutatud ja viibib vangipõlves. Taaniel tuletas ka meelega, et Jehoova sõna on saanud Jeremia kätte ja ta on kuulutanud Iisraeli rahvale seitsekümmend aastat vangipõlve, ja et need aastad on varsti lõppemas. Taaniel tunnistas üles oma pattu ning palus rahvale vabadust. Ingel tuli tema palve peale ja teatas temale, et nüüd on ta tulnud temale tarkust ja mõistmist andma, tuletagu tema seda nägmist meelega ja pangu tähele.

Eelmises nägemises jäi arusaamata teade 2300 päeva ehk aasta kohta. Nüüd öeldakse prohvetile, et 70 aastanädalat (490 aastat) sellest ajajärgust on veel tema rahvale ja tema pühale linnale. Seega Iisraeli rahva armuaega pidi olema veel 490 aastat. Ja selle aja alguse kohta öeldi: Sulle olgu teada ja mõista, sellest ajast, kui sõna välja tuleb kohendada Jeruusalema ja üles ehitada...

Pärsia kuningas Kyros pärast Babüloonia

võitmist kohe andis juutidele loa tagasi minna, hiljem aga kitsendas seda luba. Samuti talitas Dareios I. Alles Artaxerxes Longimanus toetas ja kaitses juutide ümberasustamist Palestiinas, ja juudid said ainelist toetust Jeruusalema ülesehitamiseks. Luba Artaxerxese poolt anti aastal 457. e. Kr. See ongi siis nimetatud prohvetliku aja alguspunkt.

490 aastat hiljem on juba tulnud Messias, tehtud pattude eest äralepitus, on kuulutatud igavest õigust ja on kinnitatud prohveti nägemist (need ettekuulutuse sõnad on Kristus tõeks teinud).

Nimetatud 490 aastat alates aastast 457 e. Kr. ulatavad aastasse 34 p. Kr. Ja sellel ajapunktil algas ka apostlite poolt paganaate misjon. Varsti pärast seda juudid kaotasid oma pühaks peetud linna Jeruusalema, paljud said võitlustes hukka, ülejäänud pillati laiali.

2300 aastat lõpevad aga 1843/44. aastal. Selle ajajärgu möödumisel pidi pühapaik saama õigeks tehtud. Kui enne seda püha paiga õige mõiste oli varju jäetud, siis selle aja saabudes pidi õige pühapaik jälle ausse saama, pidi kuulutatama ja õpetatama teenimist taevase pühapaiga juures kohtlase ja jumalakartliku südamega. Ühe sõnaga, lunastusplaan, mis Jumala sõnas ilmutatud, pidi mõistetavaks saama enne selle lõplikku täidminekut. Oli tulnud aeg kuulutada: Kartke Jumalat ja andke temale au, sest tema kohtutund on tulnud... Pidi hakatama mõistma pühapaiga tõde. Samal ajal pidi algama kohus maailma üle. Teod ja tegude tagajärjed aegade jooksul võetakse arvesse. Inimene sureb, aga tema teod käivad tema järele kuni kohtupäevani. Peab vahet tehtama nende vahel, kes peavad ära pääsema Kristuse tulekul, ja nende vahel, kes peavad hukka minema, kuna nad on talitanud igavese õiguse vastu. Ülekohtu võimalus kaotatakse ja ülekohtused saavad oma nuhtluse igavese surmaga.

Nüüd oleme saanud ülevaate maailma ajastust. On veel teisigi prohvetlikke pilte. Nimelt Kristus on väga iseloomustavalt ette kuulutanud. Tema ülesanne ju oligi kuulutada Jumala riigi põhimõtteid ja Jumala riigi teokssaamist. Seda vaatleme teine kord. Siin toodud asjaolude põhjal meie võime oma aega mõista. Aeg on tõsiselt Jumalat otsida. Teda vaimus ja tões kummardada.

Pühapaik on asetatud õigesse valgusse, lunastusplaan on avalikuks saanud. See on Kristuse tulemise kuulutamine ehk adventkuulutamine, mis pidi algama 1844. aasta saabudes. Ja prohvetikuulutamine on selleski osas täide läinud.

Millise altari juures teenida

V. S u v e.

Käesoleva artikli esimene osa ilmus number 3-das pealkirjaga „Kristuse teene meie jaoks“.

Kristus hüüdis ristil: „See on lõpetatud!“ Ja sel silmapilgul kärises Jeruusalema templis vahetekk, mis lahutas püha paiga (templi esimese ruumi) kõige pühamast paigast (templi teisest ruumist). See oli märk, et varjuteenistus pidi lõpetatama, sest see, mida see teenistus ette tähendas, oli tõeks saanud, Kristus oli iseenda andnud lepitavaks ohvriks inimeste eest. Aga inimesed ei mõista Jumala plaani. Jatkatakse teenistust pärast Kristuse surma. Tuuakse ikka veel tapaohvreid. Kuid need ohvrid ei leia enam vastuvõtmist, sest vana seadus on lõppenud. Enam ei ole tarvis altareil põletada ohvreid. Uus periood lunastusplaanis on alanud.

Milles seisab siis uue seaduse teenistus? Kuidas leiavad inimesed lunastuse uue seaduse läbi? Kristus on öelnud: „Mina lähen teile asemeid valmistama.“ Mis tähendus on Kristuse taevasse minekul ja „asemete“ valmistamisel?

Kõige esiteks peame olema selgusel, et nagu vana seaduse ajal oli patuseid, nii on ka pärast Kolgata ristisurma uue seaduse ajal patuseid. Andestuse ja lunastuse leidsid Jumala käskudest üleastujad enne Kristust selle ohvri läbi, mille nad tõid altarile, seejuures oma pattu südamest kahetsedes. Kuidas aga sünnib andestus ja lunastus uues seaduses? Kas on ka meile tarvis ohvrit ja verd ja altarit? Paulus kirjutab: „Kõik puhastatakse verega käsuõpetuse järgi ja ilma verd valamata ei ole andestamist olemas.“ Heebrea 9, 22. Sellest selgub, et ohvriteenistus pidi olema ka uues seaduses ja kehtima kuni lunastuse täieliku teostumiseni. Seda tõde mõistame selgemini apostli seletusest Kristuse surma kohta: „Sellega (ristisurmaga) ta tunnistab tühjaks e s i m e s e o h v r i (vana seaduse järgi ohvriteenistuse), et panna kehtima teine (uue seaduse teenistus)“. Heebrea 9, 9.

Nüüd tõuseb küsimus, missugune on see uus ohvriteenistus ja kus leiab aset uue seaduse lunastusteenistus? Kuna meie lunastus on seoses Kristusega, siis peame seda otsima sealt, kuhu läks Jeesus. Ta läks taevasse oma Isa juure „asemeid valmistama“.

Paulus on üks neist, kes koges, et ohvrid maisel altaril ei leidnud enam vastuvõtmist. Ta loobus sellest Jeruusalema altarist ja kirjutas meile oma leiust järgmist: „Meil on ohvrialtar, kus toidust võtta ei ole luba neil,

kes peavad telgis teenistust.“ Heebrea 13, 10. Paulus kõneleb altarist, mis on taevas. „Meil on selline ülempreester, kes istub Ausuuruse istme paremal käel taevas, pühamu ja tõelise telgi ametitalitaja, mille on ehitanud Jumal ja ei mitte inimene.“ Heebrea 8, 1. 2; 5, 5; 7, 26.

Nüüd on meil selge, kuhu kandus pärast Kristuse taevasseminemist ja vaheteki kärisemist tõeline uue seaduse lunastusteenistus, — nimelt taevasse. Seal on Jumala tempel, millest maine oli vaid jäljend. Jeesus lahkus pärast ristisurma maa pealt, et jatkata lunastustööd oma Isa palge ees. Seda tõde kuulutasid apostlid juutidele ja paganatele. Sest kuulajate esimeseks küsimuseks oli: Kui me peame maha jätma Jeruusalema altari, kus peame siis teenima ja kes on siis meie preester? Paulus, kõneledes juudamehega, juhtis selle pilgu taeva poole. Rääkides Väike-Aasia ja Balkani rahvastele või jutlustades Roomas, ta kõneles neile taevasest templist ja Kristuse kui ülempreetri teenistusest seal. See evangeelium lunastas inimesed ja viis neid uuesti ühendusse taevaga ja Jumalaga.

Kui auliseks muutub meile uus seadus, kui mõistame kuidas ühendatakse inimene otseselt Jumalaga. Me näeme kuidas sünnib kogu aeg õige lunastusteenistus taevas. Niisuguses usus on võimalik Jumalat vaimus ja tões kummardada. Siin leiame vastuse küsimusele milleks Kristus läks taevasse ja mida ta seal teeb. „Nii on meil siis, vennad, julgus sissepääsuks pühasse paika Jeesuse veres ja selle on ta meile avanud uueks ja elavaks teeks eesriide taha, oma liha kaudu.“ Heebrea 10, 19. 20.

Pärast esimest sajandit ja apostleid ründas saatan seda tõde ja õpetust. Ta püüdis lahutada inimese uuesti taevast ja see läks tal massi juures ka korda. See tundmine kisti ära inimese käest. Püstitati uued altariid ja seati sisse maised preestrid. Tumenes Kristuse taevane teenistus. Lükati ära Jumala avitav käsi, mis pakkus uues seaduses otsest ühendust taevaga ja hakati jälle inimeste kaudu otsima lunastust. Seati üles kujud ja pildid. Nii ununesid pikka-mööda taevane preester ja altar. Maailm on püsinud veel tänapäevani maisete altarite ees. Seepärast näibki paljudele üleliigsena küsida, mida teeb Kristus taevas. Kui meie otsime lunastust teisel teel kui seda Jumal oma igaveses nõupidamises on ette näinud, siis jääb see kätte saamata, ja me kuulume nende hulka, kes „tallavad Kristuse verd jalgadega“. Heebrea

10, 29. Me lükkame ära ta teenistuse meie jaoks, kui me ei usu seda.

Kuna paljud usuvad, et lunastusteenistus lõppes Kolgata surmaga, siis on kohane siinkohal veel vaadelda vana seaduse ohvritalle ja tema surma, sest viimane sümboliseeris Kristust. Kui valati talle veri eesõuel altari kõrval, siis alles algas teenistus, sest kõik teostati vere läbi. Verrega mindi pühasse paika ja üks kord aastas ka kõige pühamasse paika. Kui oli toodud Kolgata ohver ja Jeesus oli läinud taevase templi pühasse paika, algas tõelik pattude lepitus. Selle teenistuse teostamiseks läkski Jeesus taevasse, oma vere läbi. Paulus ütles seda tabavalt: „Meil on otse kui hinge ankur, kindel ja tugev ning ulatab sissepoole eesriide taha, kuhu eeljooksjana meie heaks on läinud sisse Jeesus, kui ta sai ülempreestriks Melkisedeki korra järgi igaveseks.“ Heebrea 6, 19. 20. Nii on siis meie altar ja preester taevas.

Kui auline on mõista Kristuse taevast tööd ja lunastusülesandeid. Selgesti mõistsid ja uskusid seda apostlid ja esimesed kristlased. Israeli ohvriteenistus oli neile suureks teejuhatajaks ja õpetajaks Kristuse taevase tegevuse mõistmiseks. Jeesus taevas, Isa ees, oma vere läbi, et meie eest kosta ja paluda. Seepärast hüüabki apostel rõõmuga: „Seesugune ülempreester läks meile tarvis, kes... elab ikka seks, et ta meie eest palub.“ Kas see kuulutus ei tee meie südameid rõõmsamaks!? Kas ei vabasta ta meid maisest ja ajalikust! Kas see evangeelium Kristuse ülempreesterlikust tööst taevas ei ühenda meid uuesti Jumalaga! Mõelgem, meil on eestkostja taevases templis, Isa palge ees. Kuidas võivad meid veel maised altarid aidata ja päästa, kui on olemas taevane ja igavene. Kui hea on mõista Jumala plaani, mis temal on meie heaks.

Nüüd on meile selge, miks Kristus lahkudes ütles oma jüngritele: „Kuhu mina lähen, sinna ei või teie mitte tulla.“ Selle taevase pühamu teenistuse mõistmise valguses langevad ära kõik väärdõpetused, mis on sisse toodud ristiusku inimlike korraldustena. „Teie saate tõtt tunda ja tõde peab teid vabaks tegema,“ ütles Jeesus oma jüngritele, „kui teie minu sõna sisse jääte.“ See teadmine ja usk, et Jeesus sooritab oma taevase olemisega lunastusplaani viimase osa, on võimas, et vabastada inimesi väärdõpetusest ja ebausust. Selles valguses langevad nikerdatud kujud kui aseaine meie usus, ning meie vaatame tões ja vaimus „tõsise pühamu“ poole. Omame otsese ühenduse Jumalaga ja oleme lunastatud ja lepitatud Kristuse vere ja eestpalve läbi.

Uue seaduse evangeelium on järgmine: „Lä-

ki nüüd julgusega armujärje ette, et me halastust saaksime ja armu leiaksime oma abiks õigeks ajaks, sest meil pole niisugune ülempreester, kellel ei ole kaastundmust meie nõrustega.“ Heebrea 4, 16. 15. See kuulutus annab meile tõsise julguse ilmuda Jumala armujärje ette armu otsima. Kas oled Sina käinud kord selle altari ees ja palunud selle taevase ülempreestri vahetalitust Jumala ees? Kristus soovib kõigile valmistada „aseme“, anda võimaluse pääseda tema taastulemisel igavesse kuningriiki. Oled sina lepitatud Jumalaga? Õige lepitus võib sündida ainult Kristuse läbi, kes viibib taevases templis, sest „keegi ei saa Isa juure muidu, kui Tema läbi“.

Äralepitamise-päev vana seaduse ajal tähendas suurele lepitusele ja taevase pühamu puhastusele uue seaduse ajal. Me loeme: „Nii on siis tarvis, et taevalike asjade kujud (maine pühamu) puhastataks sel teel (siin kõneldakse mais pühamu puhastamisest suurel äralepitamise-päeval vanas seaduses), aga taevasi asju endid puhastatakse paremate ohvritega kui need. Sest Kristus ei läinud mitte kättega tehtud pühamusse kui tõelise püha paiga kujusse, vaid taevasse enesesse, et nüüd ilmuda Jumala palge ette meie eest.“ Heebrea 9, 23.

Taevasse minekul asus Jeesus pühasse paika taevases pühamus. Prohvetikuulutus teatab lunastusplaani aja, millal Kristus pidi ilmuda kõige pühamasse paika, et teostada maailma äralepitamine. See aeg algas aastal 1844, nagu Issand prohvetikuulutuses teada annud. See on aeg, kus peab surnute ja elavate peale kohut mõistatama. Kui see on läbi viidud, siis on ka lõppenud armuaeg, Kristuse eestkostmise aeg.

Igavene elu on valmistatud neile, kes on tema vere läbi saanud pattude andestuse, elanud tema tunnistajatena siin maailmas jumalakartlikku elu ning olnud alatises ühenduses taevaga. „Kui ma olen läinud ja teile aseme valmistanud, tulen ma jälle tagasi ja võtan teid enese juure, et teiegi oleksite, kus mina olen.“ Tema tulemine ligineb kiiresti. Suureks rõõmuks ja ootuseks on see just neile, kes usuvad tema taevast lunastus- ja lepitustööd. Pea tuleb päev, millal kaotatakse patt. Üleastumised peab kandma Asasel ehk saatan ise ja ka kõik need, kes on jäänud pattude sisse — nad saavad patu palga.

Mõelgem oma hingeõnnistusele ja ärapäasemisele. Mõelgem lunastusplaani lõpetamisele ja taastulevale Jumala Pojale. Mõelgem patustele ja nende saatusele, ning lunastatutele, kes pärivad igavese kuningriigi. Mõelgem ja uskuge Issanda sõna. Astuge nii kui me oleme Jumala ette, otsigem lepitust, võtkem vastu andestust ja olgem valmis lunastusplaani lõppsündmusteks!

Usuinimese elu ja töö

Ed. Mägi

Inimene, kes on kristlane, selle sõna tõsisel mõttes, ei pea oma usulist veendumust ainult teoreetiliseks mõistmiseks, vaid ta viib oma usu elu läbi praktilise kristluse ja sellekohase töö. Kristlus ei seisa üksnes kiriku ja palvela külastamises, seal laulmise ja lugemise kuulamises, vaid tegelikult ristiusu levitamise töös. Sõna „jumalateenistus“ ei tähenda ainult mõnd kristlikku koosolekut, vaid selle mõte on palju sügavam ja suurem. Jakobus kirjutab sellest: „Kui keegi arvab Jumalat teenivat ja ei talitse oma keelt, vaid petab oma südant, selle jumalateenistus on tühine. Puhas ja laitmatu jumalateenistus Jumala ja Isa ees on see: vaeslaste ja lesknaiste eest hoolitseda nende viletsuses ja enast reostamata hoida maailmast.“ Jak. 1, 26. 27.

Siit nähtub, et jumalateenistus seisneb enese valitsemises ja ligimese avitamises. Palju pattu tehakse keelega ja teenitakse Jumala asemel kuradit. Samas raamatus on veel öeldud: „Samuti on keel tuli, on maailm täis ülekohtu; keel meie liikmete seas saab selliseks, mis reostab kogu ihu ja süütab põlema elu ratta, nagu ta on süüdatud põrgust. Sest me kõik eksime palju. Kui keegi kõnes ei eksis, siis on ta täiuslik mees ja võib ka talitseda kogu ihu.“ Jak. 3, 6. 2. Nii on selge, et jumalateenistuse esimene samm ja algus on enesevalitsemine ja kristlik elu, mis elatakse iga päev tegelikult elus ja ei mitte kord nädalas kiriku pingil. Seal reas pingil istudes on igäüks „kristlane“, kuna tegelikult elus on hoopis vastand.

Edasi on jumalateenistus heategevustöö, nõnda kui seda Jakobus nimetab „vaeslaste ja lesknaiste eest hoolitseda nende viletsuses“. Jumalateenistus on ligimeseteenimine, nii kui nähtub halastaja samaarlase loost. Kirikliku või teoreetilise jumalateenistuse korraldajad ja pidajad, preester ja leviit, nähes teel õnnetat lebamast, vaid „vaatasid“, haletsesid ja ruttasid edasi oma teenistustele. Halastaja samaarlane aga teenis ligimest. See oli Kristus ja see on tema põhimõte ning õpetus.

Kristlase tee taevariiki läheb ligimese kaudu. Siis ütleb kuningas neile, kes on ta paremal käel: „Tulge siia, minu Isa õnnistatud, pärige kuningriik... Sest mul oli nälgi, ja te andsite mulle süüa; mul oli janu, ja te jootsite mind; ma olin võõras, ja te võtsite mind vastu; ma olin alasti, ja te riietasite mind; ma olin haige, ja te tulite mind vaatama; ma olin vangis, ja te tulite mu juurde.“ Siis vastavad õiged temale:

„Issand, millal me nägime sind näljasena ja söötisime sind, või millal tjanusena ja jootsime sind...“ Siis vastab kuningas ja ütleb neile: „Tõesti, ma ütlen teile, mida te iial olete teinud ühele nende mu vähemate vendade seast, seda te olete minule teinud!“ Matt. 25, 34—40.

Ilusam, kõrgeim ja õilsaim töö on murtud inimhinge üles tõsta, avitada, trööstida, ja julgustust ja abi anda näljasele, tjanunejale, katmatule, eksinud võõrale, haigele ja vangile. Need kõik on võimalused kristlasele näidata kas tema jumalateenistus on ehtne.

Peale selle on kristlik elu ja töö otsene evangeeliumitõdede kuulutamine või selle kuulutustöö ülalpidamine oma ohvrite ja annetuste kaudu. Kristlikus koguduses põhimõttelikult ei ole üks ainus preester või õpetaja, kes kõikide eest „teenib“ Jumalat, vaid kõik liikmed on preestrid. Apostel Peetrus, kõneledes koguduse ehitamisest, mainib ka kes on selles koguduses preestrid. Ta ütleb koguduse liikmeskonnale: „... ja ehituge üles kui elusad kivid vaimulikuks kojaks ja pühaks preesterkonnaks ohverdama vaimulikke ohvreid, mis on Jumalale meelepärased Jeesuse Kristuse kaudu... Teie olete valitud sugu, kuninglik preesterkond, püha rahvas, omandarahvas, et te kuulutaksite tema aulisi tegusid, kes teid on kutsunud pimedusest oma imeliku valguse juurde.“ Peetr. 2, 5. 9. Iga liige kristlikus koguduses on preester ja kuulutaja. Ta on tunnistaja Kristusest oma elu, sõna ja teoga. Ta on kuulutaja oma ohvriannetega.

Vanal ajal, kui Israeli kogudusele maa jagati, jäid leviidid maast ilma. Nad pidid olema otseses templiteenistuse või kuulutuse töös ja neil ei olnud aega ega võimalust põldu harida. s. o. oma elu ülalpidamiseks ajalikku tööd teha. Sellepärast oli Jumal juba algusest teinud ühe korralduse, nimelt kümnnise toomise Jumala riigi tööliste ülalpidamiseks. Kümnnis läks leviitide ülalpidamiseks, mille kohta Jumal ütles: „Ja kõik maa kümnnis nii hästi maa seemnest kui ka puuviljast on Jehoova päralt, see on püha Jehoovale.“ 3. Moos. 27, 30.

Kümnnis pole esmakordselt mainitud Israeli rahvale, vaid üle 2500 aasta enne Siiani käsuandmist kirjutatakse meile, et Aabraham tõi kümnnist Jumala preester Melkiseedekile. 1. Mos. 14, 18—20. Aabrahami pojapoeg Jaakob tegi samuti ja lubas anda kümnnist igal juhul, kui ta aga midagi teenib. Jaakobi lugu näitab, et küm-

nist ei pea tooma üksi jõukad, vaid igaüks, kellele Jumal on annud riide selga panna ja leiba süüa.

Kümnise toomises on võimalus igal kristlasel olla misjonär ja kuulutaja. Kümnise toomises on võimalik saada suuri õnnistusi Jumalalt. Prohvet Malakia läbi on antud töötused:

„Tooge kõik kümnis varu kotta, et mu kojas oleks toidust; et katsuge sellega mind, ütleb vägede Jehoova; kas ma ei ava teile taeva luukisid ja ei puista õnnistust teie kätte välja, seni kui liiaks saab. Ja ma sõitlen teie pärast sööjaid, ja nemad ei riku teile maavilja, ja maa ei jäta teile tühjaks viinapuud välja peal, üleb vägede Jehoova.“ Mal. 3, 10, 11.

Üheski muus asjas pole töötatud nii suurt õnnistust kui ustava kümnise toomises Jumala riigi heaks. Ometi me näeme suuri õnnetusi rahvaste elus. Millest tuleb see? Millest tuleb, et meie viljapuud külmaavad, et rahvaste varandused hävivad, et sõjavanker aastate jooksul ülesehitatud kultuurtööd mõne päevaga maatasa teeb, millest tuleb, et haritud ja tsiviliseeritud inimesed üksteist ja oma varandusi hävitavad? Mispärast on nii palju puudusi, raskusi, õnnetuid olukordi maailmas? Kuulge, mis ütleb Jumal sama prohveti läbi:

„Kas inimene peab Jumalat röövima? sest te röövite mind, ja ütlete siiski: Mis asjas röövime meie sind? Teie röövite kümnisega ja ülestõstmisohvriga. Äraneedmise läbi olete teie ära neetud, sest et teie, kõik rahvas, mind röövite.“ Mal. 3, 8, 9.

See tuleb sellest, et inimesed petavad Jumalat. Jumal on kõigi asjade omanik ja selle

tunnustamiseks on ta nõudnud, et toodaks kümnis tema töö jaoks. Et see jäetakse tegemata, seepärast on öeldud: „Äraneedmise läbi olete teie ära neetud, sest et teie, kõik rahvas, mind röövite.“ Mal. 3, 9.

Siit nähtub, et kümnist peab tooma kõik rahvas ja ei mitte ainult usklikud inimesed. Viimased toovad küll, ja Jumal õnnistab neid, aga maailma üldiselt nuheldakse, et ta röövib Jumalat ja ohverdab oma varandused lõbudele, himudele, sõjale ja kuradile ja ei mitte Jumalale.

Suur usu- ja kasvatusküsimumste tundja E. G. White kirjutab ühes oma teoses:

„Helduse vaim on taevane vaim. See vaim leiab ülima väljenduse Kristuse ohvris Kolgatal. Meie pärast andis Isa oma ainusündinud Poja, ja Kristus andis ise enese, kui ta kõigest oli loobunud, mis tal oli, et inimesed saaksid päästetud. Kolgata rist pidi mõjutama iga Õnnistegija järelkäijat heategevusele. Seal ilmnenud põhimõte kõlab: Anna, anna!

„Teisel pool on enesearmastuse vaim, mis on saatana vaim. Maailma inimeste elus avaldatud põhimõte on: Võta, võta! Sel teel nad loodavad saavutada õnne ja võimu, kuid nende külvi võti on viletsus ja surm.“

Heategevat tööd ja kümnise toomist kinnitas Kristus järgmiste sõnadega: „Häda teile, kirjatundjad ja variserid, te silmakirjatsejad, et te (küll) maksate kümnist mündist ja tillist ja köömnest ja jätate kõrvale, mis on tähtsaim käsuõpetuses, õigluse, halastuse ja ustavuse. Seda tuleks teha (kümnis tuleb tuua), kuid teist (heategevustööd) mitte jätta tegemata.“ Matt. 23, 23.

Ürgse looduse keskel

W. Schaeffler.

12

Valge arst töö

Haigete ravimine toimub kaks korda päevas, igakord pärast hommiku- ja õhtupalvust. Palavik, düsenteeria, silmahaigused ning soolteussid on peamised haigused. Nendele järgnevad lõike- ja põletishaavad, nakkushaigused putukate hammustusist, paisid, ussihammustused, emade rinnamädanik, troopilised mädahaavad ja hambahaigused.

Meie arstlik abistamistöö on tihti väga tõsine ja sageli ka lõbus. Metslase esimene kaebus on ikka: „Minu süda valutab!“ Ja need indiaanla-

sed on tõesti „suure südamega“ inimesed, kelle süda ulatub kurgust põlvekedrani, täites seega ka kõhu ja ristluuümbruse. Kõik selles ulatuses valutav on südamevalu. Pikapeale leiame nende „südamehaiguste“ põhjuse ja asukoha; tihti ei ole midagi halvemat kui mürgitusnähtused poolküpse liha või halvastisuitsetatud, rikkiläinud kalade söömisest. Või on tegemist reumaatiliste pistetega, mis on tekkinud jahiretkeil niiskel metsaalusel magamisest.

Teised, kel olevat „uss hambas“, tulevad ja jutustavad, et nad juba päevi tunnevad ussi valusat „söömist“ ja näitavad isegi ussisöödud

auku hambas. Surmame „ussi“ ja tõmbame hamba, kui vaja, välja. Selle ja muu eest indiaanlased võlgnevad tänu arstile ning misjonisõbrale, kes on annetanud arsti ülalpidamiseks ja ravimite muretsemiseks.

Kord tuli üks kampa misjonijaama ja süüdistas oma purihammast kolmepäevases rahu-rikkumises. Niikaua polnud mees söönud ega maganud. Ta oli proovinud hambale taime-mahlu, tuhka, okkaid, savi ja kuumi kive, aga valu suurenes veelgi. Nüüd saime rahusegaja valutult tõmmata välja. Indiaanlane mähkis hamba, mis muide suuruselt oleks võinud kuuluda noorele eeslile, hoolikalt rohelistesse lehte ja viis koju. Hiljemini leidsin mehe oma hütis väga naljaka tegevuse juures. Ta oli kogunud tulest süsi, milles liigutas pika kepi abil oma luust kurjategijat ja tekitatud valude karistuseks kõrvetas ta pikkamisi „surnuks“. Metslane oli sellest karistustoimingust nii haaratud, et suugi oli pärani lahti. Võib-olla ta jättis ka meelega suu lahti, et teised hambad saaksid hirmutava näite.

Teine indiaanlane tuli ühel päeval seletusega: „Minu aju on surnud!“ Teda vaevas tugev peavalu; oli tarvis ravimit ja selgitavaid sõnu, et kaotada seda arvamist.

Tihti esineb silmahaigusi, mida soodustab lahtise tule suits. See teeb silmad katkiseks ja kibedaks; pärismaalased hõõruvad neid veel mustade sõrmedega. Silmad muutuvad valgustundlikuks ja eritavad mäda, mis viimaks silmalaud paksult kinni kleebib. Laugude all kestab mädatekkimine edasi, kuni silmalaud on pingul ja poolkuulikujuulised nagu konna silmad. Algab takistamatu hävitusprotsess. Kui 2—4-nädalase ootamise järele silmad enam ei valuta ja metslased kinnikleepunud laud süljega avavad, nad leiavad, et pupillid on täiesti hävitatud ja inimene seega parandamatult pime. Paremalt juhul tekivad piima- ja pilvetaolised looritused, mis kahjustavad nägemisvõimet. See haigus on väga nakkav. Igat juhtumit tuleb otsekohe ravida ja põhjalikult tervendada, et hoida ära epideemiat.

Mõnel ravimisel on tõsine algus ja lõbus lõpp. Pealik Schānqui ja mõned misjoniindiaanlased leidsid metsas valudest väänleva mehe. Ta oli tulnud mitme päeva teekonna kauguselt, külastanud sugulasi ja lahkunud tüli järele neist pahasena. Nüüd piinasid teda hirmsad kõhuvalud. Ta oli veendunud, et vihased sugulased olid ta nõidunud. „Kuri vaim“ tuhnis tema sooltes. Kui ta sureb sellesse needusesse, siis tema sugulased tulevad needjate vastu sõtta, et neist võimalikult palju surmata. Et ta teel oli lasknud metstuvi ja söönud rohkem toorelt kui küpsetatult, seda ta mainis ainult möödamindes, ja see

oli talle täiesti tähtsusetu. Schānqui aga sai asjast paremini aru ja tõi mehe misjonijaama, kus ta sai arstimit ja seejärele riitsinusõli, mille järele valu kadus väga loomulikult viisil. See „vaimude väljaajamine“ ei annud indiaanlasile mitte ainult põhjust naermiseks, vaid tugevdas ka nende paganaist üleoleku tunnet. See oli ikkagi saavutus: vältida selle „rahuõliga“ suguharusõda.

Kuid meil on ka väga tõsisid juhtumeid, nagu maohammustused, pahaloomulised sooltehaigused ja surmav palavik, mis nõuavad pidevat ning hoolikat ravi.

Kuna oleme haigete ravimise lõpetanud, heliseb jälle kell ja kutsub noori kooli. Kasvatus on meie misjonitöö osa, samuti kui jumalateenistus ja haigeravi. Meil oli 70 õpilast, keda tutvustati koolihariduse algusega: õpetati hispaania keelt lugema ja kirjutama, nelja arvutusviisi kuni 100-ni, piibliõpetust, joonistust ja pisut maateadust. Indiaanlased õpivad imestatavalt kiiresti ja on seega paljutöotavad õpilased. Nende ridadest tulevad pärastised tõlkijad ja misjoniabilised. Pärastlõunati ei ole õpetust, et õpilased saaksid aidata oma vanemaid.

Nüüd einetame ja valmistame edasiseks tööks. Haiged lamavad hüttides, tuleb teha igapäevane ring kinniiniga. Palavik on alatine külaline meie külas. Minu naine teostab suurema osa haigeravist. Ka muidu on ikka midagi teha. Tuleb valvata töid, kirjutada aruandeid ja kirju, parandada kanuusid, täita praod ning pigitada. Tuleb revideerida varustust, puhastada saapaid ja relvi; maja ja majapidamisesemete parandamine on samuti tarvilik.

Indiaanlased teistest piirkonna osadest tulevad ravimeid paluma. Või nad tahavad sulg-ehteid ja kivikirveid vahetada nugade, tuletik-kude ja õngekonksude vastu. Nad toovad haigeidki kaasa. On teisigi, pisut omapäraseid töid.

Üks kampa-tüdruk tuleb kiiresti joostes ja hüüab mind. Ta töötas emaga istandikus, kus nad leidsid põõsa alt suure mürkmao. Kas ma ei tuleks oma relvaga madu surmama. Suurte mürkmadude tapmine noole ja vibuga on julge tegu, kuna möödalask võib maksta elu. 3 m pikune mürkmadu omab niisugust mürgihulka, et isegi kiire abi puhul hammustatu elu on tõsisel ohus. Rääkimata veel valudest ja krampidest, kui mürk nagu voolav tuli läbib keha, liigeseil ja liikmeil tekitab väär-moodustisi ja ajab näärmed paistetama ning mädanema. Hästisihitud kuul on parem kui nool nende roomajate puhul. Metslaste rõõm on suur, kui poisid istandikust lohistavad läbilastud peaga mao. See on misjonitöö relvaga, ja padrunite eest maksavad maonahad.

Südamehaigused

Dr. P. Alvet

Neid on kolm pealiiki: südame väliskesta ehk perikardi, musklikesta (müokardi) ja sisekesta (endokardi) ehk klappide haigused.

Perikardiit (pericarditis e. südameväliskesta-põletik)

Perikardiit (perikardi põletik) võib olla kuiv või märg (viimast on mitu liiki) ja adhesiivne ehk liiteline. Põhjusi on väga palju ja mitmekesiseid ühes mitmesuguste haigusttekitavate pisikutega. Tähtsamaist võiks mainida järgmisi: reumaatiline infektsioon, tuberkuloos, fokaalne (suu, hammaste, ninakõrvalkoobaste jne.) infektsioon, lapsevoodipalavik, sarlakid, difteeria, leetrid, neerupõletik, tüüfus ja teised otsesed ja kaudsed kahjustused.

Haigusnähted: Haige võib olla tihti kannatanud reumatismi või mõne muu eelnimetatud haiguse all. Ta kaebab valu üle südame piirkonnas, mis võib edasi kiirata kaela, kätte või kõhu piirkonda. Tavaliselt valu suureneb hingates, kõhides või liikumisel. Mõnel juhtumil on ainult ebamugav tunne või tuim valu. Haige on harilikult hirmul ja näeb välja haiglane ning on vahest ka kahvatu. Isu puudub ja neelata on raske. Uni on halb. Esineb luksumine, vahest ka oksendamine. Puls on kiirenenud (100—120) ja temperatuur on kõrgenenud (38—38,5°). Vahest võib katsumisel tunda perikardi „edasi-tagasi“ hõõrumisi. Südame tumestuse piirid on sageli laienenud. Kuulamisel on leida iseloomustavaid perikardi „edasi-tagasi“ hõõrumiskahinaid, mis muutuvad selgemaks, kui kuuldetoruga vähe surutakse (ettevaatust!).

Kui aga kuiv perikardiit muutub märjaks, s. o. kui vedelik tekib südamepauna, siis haige hingamine muutub kiireks, ta kaebab südameklappimise ja hingeldamise üle ning tunneb vaeva südamepiirkonnas, ja ta võib vahest olla ka tsüanootiline (huuled sinakad). Endised perikardi hõõrumiskahinad kaovad. Vedeliku kasvamisega südamelöögid ja -toonid (ka tiputõuge) järjest nõrgenevad ja pulss kiireneb ja nõrgeneb. Röntgeniga vaadates on südame vari suur ja haige seistes iseloomuliselt kolmenurkne. Märga perikardiiti tuleb alati võtta väga tõsise haigusena.

Ra v i. Kohe algusest peale on väga soovitatav haigemaja ravi. Haige peab jääma täiesti rahulikult voodisse lamama, peaagu lamedalt või vähe toetatud ülemise kehaosaga.

Värske perikardiidi puhul on hea, kui südamele asetatakse mitu korda päevas (mitte väga kauaks!) jää- või külmavee-kott (mitte liiga suurt!).

Kuiva perikardiidi puhul on soovitatav südamepiirkonda joodiga määrada 1—2 korda päevas, või südamele asetada methylosalicylicumi salvi mähis, seda igapäev uuendades.

Valu vaigistamiseks tuleks arstil teha süstimisi või anda Doveri pulbrit.

Südant peab kogu aeg hoolega valvama, et ei tekiks nõrkuse hoogu. Vajaduse korral anda või süstida südamevahendeid. Arsti mitte-kättesaadavuse puhul võib häda korral tarvitada: lig. ammon. aromat. spirit. 20,0, tinct. nux vomic. 7,0, tinct. digital. 7,0. S. (anda!) 3—5 × päevas 10—15 tilka.

Reumaatilise infektsiooni puhul, kui südame seisukord lubab, võib tarvitada, peale salitsüülisalvi, veel sissevõtmiseks: natr. salicyl. 0,5, natr. bicarbon. 1,0.

S. 3—6 × päevas 1 pulber (südamenõrkuse puhul kohe katkestada!).

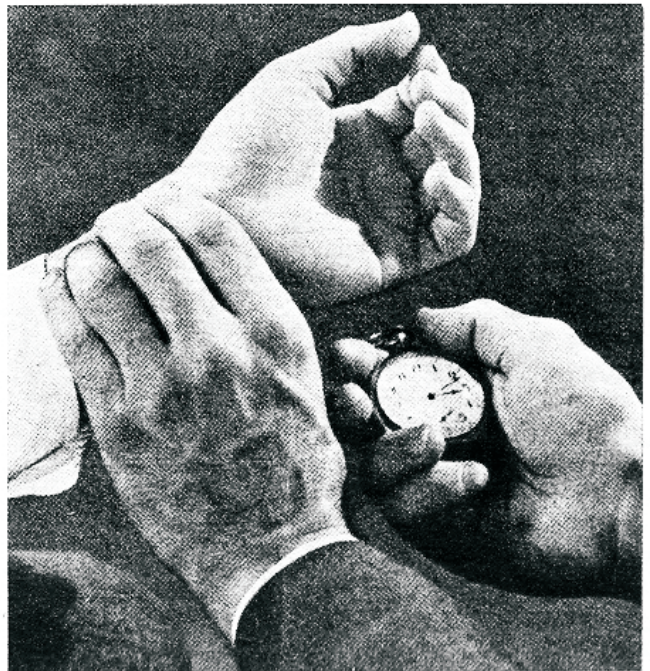
Peale temperatuuri ja pulsi normaalseks muutumist ja salitsülaatide ärajätmist peab haige veel vähemalt 3 kuuks jääma voodisse. Sellejärele 3—9 kuu jooksul võib ette võtta ainult piiratud jalutuskäike, kuna mängimine ja töö on keelatud vähemalt kaheks aastaks.

Kui südamepauna on tekkinud vedelik, siis võib osutada vajalikuks haiglas tarvitusele võtta veel teisi abinõusid. Palaviku ajal peab haige toit olema vedel või poolvedel ja kergesti seeditav, ning kõht peab olema korras. Paranedes ja vedeliku kadudes võivad jääda perikardiumi liited, mida aga kahjuks ära ravida pole võimalik. Nende tekkimist võib aidata ära hoida püsiv lamamine tervestumisel.

Südamenõrkus (myocarditis, myodegeneratio cordis — südamemuskliväärastus)

Päris põhjus pole teada. Kuid kindlasti esineb siin südameuskli kahjustus. Sellel võivad olla väga mitmesugused põhjused, nagu: südameklappide viga, puudused südame verega varustamises (takistus pärgarterites e. südameveresoontes), südameuskli ülepingutus, ägedad palavikuga haigused (nagu kopsupõletik, difteeria, sarlakid, tüüfus, reumatism jne.), mürgistused, hammaste- ja suuhaigused (fokaal infektsioon) jne.

Haigusnähted: Südame tegevus on kiirem, südamelöögid ja pulss nõrgem, vererõhk madalam, jalgadel ja seljal võib esineda ödeem (paistetust), hingamine on raskendatud ja nägu võib olla tsüanootiline (sinakas). Raskemal juhul maks on suurenenud („paistes“), kaela veenid on nähtavad ja pulseeruvad (parempoolse südamevea puhul). Vasempoolse südamevea puhul on süda vasemale laienenud ja hai-

gel võivad esineda hingematmise või lämbumise hood, criti öösiti („südame astma“), või tal on kopsuõdeem. Patsiendil on roidumistunne ja ta väsis kergesti ära; vähemagi jõupingutuse puhul süda hakkab kloppima, tekib hingematmine ja südamepiirkonnas on tume valu, hingamine võib olla korrapäratu ja vahelduda lõõtsutamise hoogudega.

Teistest südamenõrkuse sümptoomidest võivad veel esineda: kontsentratsioonivõime puudus, peapööritus, nõrkusehood, südamepööritus, oksendamine, kõhulahtisus, kõhuvalud, kollatõbi, verikuseus, keha ja jalgade paistetused. Haiguse edasi arenedes südame tegevus ja pulss võivad muutuda korratuks. Kuulamisel võib esineda süstoolne kahin ja ka presüstoolne „gallop rütm“.

Ravi. Haige peab jääma täiesti rahulikult voodisse, vähe ülesseatud ülakehaga. Parempoolse südamevea ja kopsuõdeemi puhul tuleb lasta aadrit (300—500 gr — arsti äranägemise järele). Maksa turse puhul võib maksa piirkonda asetada kaanid. Arstil tuleb läbi viia digitaalise või strofantiini kuur. Rp. Pulv. folior. digital. 0,1, theobromsali 0,5. S. 3 × päevas 1 pulber — kuni 8 päeva, kui ei esine mürgituse nähteid. Parem on 4 päeva järele pidada 2 päeva vahet. Strofantini ampul. 0,25—0,5 mg. arstil süstida 2—3 × päevas, või sisse võtta tinct. strophant. 5—10 tilka 2—3 × päevas. Ka digitaalset võib anda tinktuurina tilkades (arst peab valvama, et ei tekiks mürgituse nähteid). Toit peab olema mage ja kuiv. Vedeliku hulk ei tohi tõusta üle liitri päeva kohta. Suure vesitõve (kehapaistetuse) puhul peab mõnikord süstima novuriti või salyrgani (mispuhul neerud peavad olema terved!). Une eest tuleb hoolitseda unevahenditega, nagu luminali 0,1, phanodormi 1 tabl., või veronali 1 tabl. öhtul. Haiglas tuleb sageli tarvitusele võtta veel palju teisi vahendeid.

Haige peab jääma voodisse seniks, kui pulss on korrapärane ja püsivalt 80 löögi ümber minutis. Siis võib hakata vähhaaval üleval istuma, ½—1 tundi päevas, ja hiljem vähe toas üleval käima. Samal ajal on kasulik alata jäsemete ja keha masseerimisega ning järkjärgult pikendada ülevalkäimise aega.

Et siin on tegemist väga tõsise haigusega, peab kogu ravi sündima pideva arstliku kontrolli all, kõige parem haiglas. Arsti poole tuleb pöörata varakult, kohe kui ilmnevad eelkirjeldatud südamenõrkuse sümptoomid. Haiglasse minemisega mitte viivitada!

Südamelaienemine

See on südame laienemine kõrge vererõhu tagajärjel. Kõrge vererõhu (essentsiaalse) põhjus on aga teadmata. Süda on hüpertroofiline, s. o. südame-muskli kiud on tugevamad kui harilikult.

Haige on enamasti üle 40 a. vana. On kõrgenenud vererõhk. Südame sümptoome märgatakse tavaliselt siis, kui südame varujõud saavad liialt ülekoormatud ja esinevad häired südame verega varustamises. Pingutuste puhul tekib südamekloppimine, hingeldamine ja hingematmine; vahest esineb ka südame astma ja valu südamepiirkonnas. Arst leiab, et südame tiputõuge on nihkunud alla- ja väljaspoole, tipul on süstoolne kahin ja võivad esineda ka pulsi korratused. Südamelaienemine võib esineda ka neerupõletiku, aorti haiguste ja mürgise struuma (Kropf) puhul.

Haigus on harilikult edasiarenev, kusjuures võib tekkida ajuverejooks, südame angiin ja mitmesugused südame yead.

Ravi on eelmisega üldjoontes ühine, kuid tagasihoidlikum. Mürgisest struumast tingitud südamelaie-

nemise ja muude häirete puhul tuleb ravida struumat (soovitav opereerida). Neeruhaiguste puhul tuleb ühes südamega ravida ka neeruhaigust.

Südame neuroos

Neuroosiks nimetatakse kannatust, mis ei ole tingitud anatoomilistest haiguskohtedest. Haigus või kannatus on puht funktsionaalne, kuid mille sümptoomid võivad olla päris orgaanilist laadi. Teiseks, neuroos on põhjustatud hingeliselt. Südame neuroosi ehk närvilise südame puhul tuntakse tugevaid subjektiivseid (isikule endale tuntavaid) südamehäireid, mis on aga puht funktsionaalset (talituslikku) laadi. Südame neuroos on tugevasti seotud hingelise seisukorraga. Südame tegevust reguleerivad vegetatiivsed närvid, mis ei allu otseselt meie tahtele, kuid mis on suuresti mõjutatavad igasugusest meeleliigutusest — hingelistest afektidest.

Hingeline labiilsus (kindlusetus) on üks tekkimise eeltingimus. Puberteet, klimakteerium, menstratsioon, rasedus, hingeline ja seksuaalne ärritus võivad hoogu välja kutsuda.

Südame neuroos esineb tavaliselt hoogude viisi. Haigele endale subjektiivselt on hoog väga raske, kuid objektiivselt on leid väike. Vahest võib hoog väga sarnaneda angina pectoris'e hoole, kuid kunagi ei esine külma higi. Haigusnähted on lähedalt seotud hirmuga. Kadumise või südame tegevuse lakkamise tunne valdab haiget. Süda klopib tugevasti, pulss on kiire, nahavärv muutlik — kahvatu või punane (punased plekid). Hoo ajal võib olla vererõhk kõrgenenud ja pulss ka tugevam. Vahest on ka südame tipul kuulda süstoolne kahin; võivad esineda ka arütmiaid või kiired pulsi muutused.

Ravi on peamiselt hingeline. Soovitav on jälgida seda, mis on öeldud närvilisuse kohta. Oige ellusuhtumine ja korrapärane ning rahulik elu on tähtsad. Kasulikud on: kehaline töö või harjutused, vesiravi, kehakarastamine, ärähõorumised, dušid, mõõdukas sport jne. Seedimine hoitagu korras. Vahest on hea ka südamele külma lapi asetamine. Head on ka rahustajad, nagu külm balderjanitee, piparmünditee, kihisevpulber, klaas suhkruvett ja luminal 0,05, 1—2 korda päevas.

Südame arütmiaid ehk rütmi korratused

See on korrapäratus südame tegevuses, mispuhul ka pulss on korrapäratu. Neid on mitu liiki, ühed süütuma, teised tõsisema iseloomuga. Ka põhjused on mitmesugused. Haiguse kindlaksmääramine, samuti ka ravi, kuulub ainult arsti valdkonda. Haige ise ei saa ega võigi siin midagi ette võtta.

Kui südame rütmi korratused on tõsisemat liiki — kui esineb hingematmine, tsüanoos, keha paistetused, valud, või isegi temperatuurid ja kui pulsi löökide vahelejäätmine on liiga sage või pulss liiga harv, siis ei tohi mingil tingimusel viivitada arsti poole pööramisega. Parem on minna juba kohe haigemajja.

Ravi juures on väga tähtis vaimne ja kehaline rahu. Digitalise, chinini, chinidini jne. ravi tuleb teostada haiglas või kodus pideva arstliku kontrolli all, et vältida igasuguseid võimalikke kahjustusi ja ootamatusi. Akuutse vormi puhul on nõuetav kõige karmim voodirahu! Kui haiguse liik on juba arsti poolt kindlaks tehtud ja arütmia osutub krooniliseks ning esialgne ravi arsti juures teostatud, on mõeldav ainult arsti loal kodune cardiazol-chinini tablettide või terade tarvitamine, 2—3 tera päevas vaheajadega. Muus osas on üldiselt kasulik jälgida samu nõuandeid, mis antud südamenõrkuse puhul.

Lastele

Virve äpardus

Virve oli kena ja virk laps. Tema heasüdamlikkus ja teenimisvalmidus meeldis kõigile, kes temaga kokku puutusid. Eriti vanematele meeldis tema otsekoheus ja õiglus. Ta püüdis olla neile kõikjal abiks.

Tubade koristamisel ja sööginõude pesemisel oli ta emale alati paremaks käeks. Sirgudes suuremaks talle meeldis töötada ja kanda kohustus iseseisvalt. Nii toimides kasvas tema endausaldus ja see õhutas teda veel suuremale tegevusele.

Et ta oli kõiges avalik oma vanemate vastu, siis nad jagasid oma elumured ühiselt, ja ta oli kõigiti õnnelik. Ta ei aimanudki, et olukorrad tema aususe võivad kaalule panna, tuues kaasa läbikatsumisi.

Selline juhtum esines peagi, ilma et Virve seda võinuks oodata. Kui ta kord jälle — nii kui ta oli harjunud — oli sööginõud pesnud ja neid kuivatas, siis tabas teda väike äpardus. Üks kallihinnaline tass libises ta käest põrandale ja purunes kildudeks. Seda nähes langesid Virve käed jõuetult kõrvale ja ta mõtles: „Mis ma küll nüüd pean tegema? Ah, mis ma pean tegema? Ema riidleb kindlasti minuga ega lase mul enam midagi iseseisvalt teha. Kui aga isa seda kuulda saab, siis ta pahandab veel enam, sest see oli tema kallis tass. Kuidas ma võiksin pääseda sellest äpardusest?“

Samal hetkel jooksis tema juure kööki kass ja hakkas keerlema tema jalge ees. Siis ta hüppas lauale, kus asusid kuivatatud riistad, ja tõukas ühe tassi põrandale. Ka see purunes. Virve ehmatus suurenes veelgi. Ta jäi hetkeks nõutult seisma. Siis, lühikese mõtlemise järele, meenus temale järsku üks mõte. See ei olnud küll aus mõte, aga ehmudes ta ei mõelnudki sellele pikemalt.

Kass purustas ühe tassi; mis halba oleks sellest, kui ta ütleks emale, et ta ajas maha kaks tassi? Tal oli vaja ainult öelda, et kass hüppas lauale ja ajas maha mõlemad tassid. Virve oli õrnatundeline laps ja ta kartis vanemate pahandamist. See muidugi omajagu mõjutas kasutama iga võimalikku abinõu, kuidas end kaitsta.

Ta lõpuks esitaski asja emale nii, nagu oleks kass mõlemad tassid laualt maha ajanud. Ema jäi muidugi uskuma tütre juttu, kes oli alati olnud õiglane tema vastu ja ta õiendas selle asja ka isaga ära.

Nii Virve pääsis küll seekord kardetud pahandamisest, kuid see rahu ei kestnud kaua. Öhtul voodisse heites ta tundis end rahutumana kui iialgi enne oma elus. Ta oli valetanud oma

vanematele ja tema südametunnistus ütles, et ta on patustanud Jumala vastu ega vääri enam olla tema laps. Ta püüdis palvetada, aga ta ei saanud sõnagi suust. Ülestunnistamata patt rõhus teda ega annud südamele rahu. Ta lamas avasilmi voodis, kartes, et ehk Jumal teda kohe tema eksimuse pärast karistab.

Isa ja ema olid juba magamistoas, kui äkki koputati uksele ja sisse astus Virve.

„Ma ei saa magada, ema,“ hädaldas Virve väriseval häälel. „Ma valetasin teile ja see ei anna mulle rahu. Isa kallis tass kukkus minu käest maha, kuna kass purustas teise tassi. Mina aga ütlesin, et kass tõukas maha mõlemad tassid. Mina ei saa enam teile vabalt silmi vaadata ega olla õnnelik nagu enne. Palun, andestage mulle, ja palume, et ka Jumal mulle andestaks.“

Siis Virve ühes vanematega langesid põlvedele ja palusid, et Jumal andestaks tehtud vea ja kingiks rahu. Pärast ema talutas lapse oma tuppa, asetaski ta suudeldes voodisse ja lausus: „Jumal õnnistaks sind, minu kallis!“

Virve uinus rahulikult magama. Ta oli otsustanud, et ta ei lase enam kunagi ennast juhtida kõrvale õigelt teelt.

„Meie Aeg“ ilmub kord kuus. Toimetuse ja talituse Tallinnas, Merepuiestee 14-a. Vastutav toimetaja: M. Bärengrub. Abitoimetaja: H. Pilt. SPA Eesti Liidu väljaanne. Tellimine kõigist postiasutustest. Tellimishind aastaks 2 kr. 50 s., poolaastaks 1 kr. 50 s. Tallinna Eesti Kirjastus-ühisuse trükikoda, Pikk tänn. 2.

Ilmunud 30. mail 1940.

Hind 25 senti.